

1911. NOVEMBER 15.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

L. ÉVF.

KÖZLÖNYE

22. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☉ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. em.

☞ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék. ☜
(Telefon: 37—22.)

Az erdészeti főiskola tulzsfeltsága.

Irta: *Bund Károly.*

Az idő változik s a rég multak megismétlődnek. Az erdőtörvény megalkotása utáni évtizedben, amidőn a magyar ifjakkak az önálló gazdasági ágazattá fejlődött hazai erdészet bőséges működési teret és megélhetési lehetőséget ígért, tömegesen tódultak a selmeczbányai erdészeti akadémiára, tódultak még akkor is, amikor a szükséglet erdőtisztekben már bőségesen fedezve volt s az ujonnan végző hallgatók állás és kenyér nélkül maradtak volna, ha az állam a rendes tiszti és gyakornoki létszámon felül mint műszaki dijnokokat nem alkalmazta volna őket, — bár az illetők képzettségével és végzett munkájukkal arányban nem álló s az akkori igényekhez mérten is igen szerény, de a gyakornoki fizetéshez alkalmazkodó javadalmazással. Nagyon sokan közülünk még ma is keserü-

séggel gondolnak vissza az akkori nélkülözésteljes időre s nem egy közülünk cserben hagyta választott pályáját, amely kielégítő jövőt nem ígért. A kataszteri szolgálatban, az államvasutaknál, a katonaságnál találkozunk főként azokkal az egykori kollégákkal, akik keserű csalódás után meglett emberkorukban új pályát választottak.

A természetes visszahatás nem maradt el. A múlt század utolsó évtizedében a korábbi tódulást az erdészeti főiskola elárvulása követte s a beiratkozók száma, amely 1885-ben 142 volt, 1893-ban már 33-ra szállt alá. A gyakorlati életben a hallgatóság apadása eleinte zavart nem okozott, mert egyideig az előző évek fölöslege helyezkedett el, hosszas várakozás után, a megüresedő állásokba, utóbb azonban — a jelen század első éveiben már határozott hiány jelentkezett fiatal erdészekben. 1896-ban 17, 1897-ban 27, 1898-ban, 1899-ben 22—22, 1900-ban 24 ifju hagyta el az erdészeti akadémiát,*) jóval kevesebb, mint a kereken és átlagosan 40—45 egyénre tehető akkori évi szükséglet. Ez a hiány leginkább érezhetővé akkor vált, amikor az erdészeti főiskola tanítási ideje 1904-ben 3-ról 4 évre terjesztetett ki, minek következtében 1907-ben senki sem végezte el a főiskolát, egy évfolyam tehát teljesen kimaradt.

A tanidő emelkedésének azonban nem volt az a hatása, amelytől sokan erdészetünk vezérférfiai közül is tartottak, hogy t. i. a főiskola látogatottsága alább száll.

Sőt ellenkezőleg! Éppen a főiskola átszervezésének időpontjától kezdve annak látogatottsága ismét rohamosan emelkedik, oly rohamosan, hogy komoly aggályokat kelthet bennünk az a sokadalom, amelyet ma főiskolánkon tapasztalunk.

*) Lásd: Kolossy Imre: Erdészeti szakoktatásunk és erdőtisztjeink a legutóbbi 40 év alatt. Erd. L. 1901. VII., 716. old.

talhatunk s amely miatt a 20 év előtti szomorú állapotok visszatérésétől kell tartanunk.

A főiskoláról beszerzett hiteles adatok szerint a múlt év őszén nem kevesebb mint 125 elsőéves, 113 másodéves, 63 harmadéves, 49 negyedéves és 26 még ennél is tovább a főiskolán időző ifjú iratkozott be az erdőmérnöki szakosztályba, összesen tehát 376-an. Számuk az 1911. évi tavaszi beiratkozásnál csupán 360-ra apadt, a legutóbb, ősszel pedig nem kevesebb, mint 137 elsőéves erdész-hallgató iratkozott be. Ijesztően magas számok ezek, ha egyfelől a végzetek elhelyezési lehetőségét vesszük tekintetbe, másfelől azokat az állapotokat mérlegeljük, amelyeket ez a zsufoltság a főiskolai oktatás intenzivitása és másfelől a hallgatóság egészségügyi viszonyai tekintetében teremt.

A két év múltán végzendő 100, azontul esetleg még több erdőmérnök elhelyezésére nézve a kilátások igen kevésbé kecsegtetőek, hogy ne mondjuk kétségbeesítőek. Pedig hát valamennyi *állást* kíván, sok közülök a főiskolai évek keserű nélkülözései után ettől a kezdőállástól várják helyzetük javulását, vagy legalább a tulontul terhelt szülői ház felszabadulását neveltetési költségeik alól, mert aránylag kevesen vannak, akik gondtalanul élhetnek Selmezbányán tanulmányaiknak, olyan meg talán egy sincs, aki nem állást keresne, hanem saját birtokán kívánná ott szerzett ismereteit hasznosítani. A hallgatóknak ily kategóriájára addig, amíg Selmezbányán van a főiskola, számítani egyáltalában nem lehet, bármennyire kívánatos volna az általános erdészeti szempontból.

Az állami szolgálat kilátásai a legközelebbi tíz évben nem jók; az üresedések a tisztikar létszámának megfelelő normális mértéken jóval alul maradnak, mert az 1871—1880. években még aránylag kevés erdőtiszt lépett szolgálá-

latba; a tömegesebb felvétel csak 1880 után következett be. Számításunk szerint évi átlagban nem több, mint 15 állás üresedik meg, amely szám csak abban az esetben növekszik némileg, ha az állások szaporítása, amely az erdőgondnoksági kerületek tulságos terjedelme miatt nagyon szükséges volna és az 1911. évi költségvetésben meg is kezdetett, folytattatnék s ha a nyugdíjtörvény revíziója során a szolgálati idő 40 évről tényleg leszállítatnék 35 évre. Évi átlagban 20, legfeljebb 25-nél nagyobb szükségletre azonban az állami szolgálatnál ebben az esetben sem számíthatunk*) s ha ehhez a többi erdőbirtok szükségletét a számaránynak megfelelően (mert a zöme az erdőtiszteknek ott is a 80-as években lépett szolgálatba) 15-re, legfeljebb 20-ra tesszük, úgy 35—45-ben találjuk a legközelebbi évtized átlagos évi összszükségletét főiskolai képzettségű erdőtisztekben. A főiskolát elhagyók száma azonban, ha a látogatottság bár csak néhány éven át a mostani színvonalon marad, több mint két-háromszorosán mulja felül a szükségletet, tehát ismét sokan, akik álláshoz nem juthatnak, kénytelenek lesznek pályát változtatni, ami legtöbb esetben egyértelmű az elhibázott étellel, vagy az államnak kell ismét visszanyulnia a műszaki dijnoki intézményhez, habár mindenképen más alakban, mint régente, hogy menedéket és a gyakorlati továbbképzés lehetőségét

*) Az 1920. év végéig terjedő legközelebbi évtizedben 40. szolgálati évét 75 állami erdőtiszt tölti be. Ha ehhez a 65. életév betöltésével és a halálózásból vagy betegség miatti időelőtti nyugdíjazásból származó apadékat igen bőven szintén 75-re tesszük, akkor 150 üresedést, évenként 15-öt nyerünk. Ha a szolgálati idő 35 évre tétetnék, ami még nem bizonyos és ha a 35. szolgálati év betöltésével mindenkit azonnal nyugdíjba küldenek, ami nagyon valószínű, akkor további 65 üresedés áll be, tehát tíz év alatt $150 + 65 = 215$, évenként 21—22. Új állások szervezésére is számítva 40 évi szolgálati idő mellett legfeljebb 20, 35 évi szolgálati idő mellett körülbelül 25 betöltendő állásra lehet évenként számítani.

nyujtsa annak a fölöslegnek, amely végleges elhelyezésre ismét csak évek sora után talál.

Ugy véljük, hogy egymagukban ezek a szomoru elhelyezési kilátások, a tengődő, nyomorgó erdőtiszti proletáriátus elkerülésének érdeke kötelességünkkel teszi, hogy *oly eszközök felett elmélkedjünk, amelyek alkalmasak arra, hogy erdészeti főiskolánk látogatottságát oly korlátok között tartsák, amelyek az ország erdőtiszti szükségletével arányban állanak.*

Nem kevésbé figyelemreméltó azonban a tulzsufolt-ságnak az a következménye, hogy a hallgatók intenzív elméleti és gyakorlati oktatását egyaránt akadályozza, sőt részben lehetlenné teszi. A főiskolai tantermek tudtunkkal legfeljebb 80 hallgatónak készültek s jelenleg $1\frac{1}{2}$ -szer annyi, sőt némely tantárgynál ennél is több hallgatónak kellene ott lenni, ha éppen fizikailag elférnének. A padokban oly összeszorultan ül a hallgatóság, hogy a szükséges jegyzeteket az előadás nyomán nem készítheti el, a tanári emelvény mellé állított székeken ülők pedig már csak azért sem jegyezhetnek rendesen, mert nincs asztaluk. A zsufolt tanterekben a levegő közegészségellenes módon elhasználódik, fülledtté lesz, ami bágyasztóan hat úgy a tanárra, mint a hallgatóságra s utóbbi napjában 4—6 órát lévén kénytelen ily körülmények között tölteni, egészségében határozottan kárt szenved. Lehetetlen ily romlott levegőjű tanteremben a kellő figyelemmel kíséreni az előadást.

Az elméleti oktatásnál még nagyobb csorbát szenved azonban a gyakorlati tanítás. A főiskola felszerelése sem helyiségek, sem tárgyak tekintetében nincs ily nagyszámu hallgatósághoz mérve, de a tanársegédi személyzet is feltétlenül kevés ahhoz, hogy bár a tanár közreműködésével, a szükséges gyakorlatokat — legyenek azok akár labora-

tóriumbeliek, akár a szabadban végzendők — ily nagyszámu hallgatósággal a célnak megfelelően elvégezhesse. Tudjuk, hogy az erdőben végzendő különféle erdőmivelési, erdőbecslési, földméréstani stb. gyakorlatok csak akkor felelnek meg céljuknak, ha néhány emberből álló csoportban végeztetnek. Ez ma főiskolánkon nem lehetséges.

A hallgatóság egészsége azonban nem csupán a zsufolt tantermekben szenved. A bányászati és kohászati szakokon is hasonló viszonyok uralkodván, mint az erdészetin, ma 700 táján van a selmeczbányai főiskola hallgatóinak száma. Ezt a számot a sztagnáló, ha ugyan nem visszafejlődő. Selmeczbánya csak némileg is türhető lakással ellátni teljesen képtelen. Ezen állításunk igazolására hivatkozunk *Plentzner Frigyesnek*, az ifjusági kör elnökének az Erdészeti Lapok f. é. III. füzetében „A főiskolai hallgatók két sóhaja“ czimén megjelent cikkelyére, amely valóban megdöbbsentő képét rajzolja a főiskolai hallgatók lakás- és élelmezési viszonyainak. Nem illetődünk-e meg, ha azt olvassuk, hogy azok jelentékeny része, kik a magyar erdészet ügyének előbbrevitelét tőlünk átvenni hivatottak, ma oly lakásokban készülnek erre a hivatásra, ahol törnökendővel kell a falakról a penészt letörölni, ahol nyáron már három órakor kell lámpát gyujtani és a nedves, dohos, hideg levegőben télen csak felöltőben lehet aludni. A diáknyomor oly megkapó képe ez, amely egy drámairó tollához méltó s amelyet talán el sem hinnénk, ha nem tudnók közvetlen tapasztalatból, hogy keserü valóság.

Ha ezek után annak kutatására indulunk, hogy mi okozza a főiskola zsufoltságát Selmeczbánya mostoha elszállásolási és élelmezési viszonyai daczára, amit a részünkről mellözhetlennek tartott ellenrendszabályok megállapítása végett tudnunk kell, több körülményre bukkanunk, amelyek a jelenség magyarázatát adják.

A főiskola fokozódó látogatottságának okai között kismértékben szerepelhet a négyéves tanfolyamra való kiegészítés és az erdőmérnöki címnek biztosítása, amivel főiskolánk a közfelfogás szerint más hasonló tanintézetekkel egyenrangúvá lett. Része lehet benne annak, hogy az állami szolgálatban való előmenetel megjavítására az erdőtisztikar ígéretet nyert, amely azonban beváltva teljesen ma sincs s így az erdészeti pálya ebben a tekintetben más főiskolai képzettséget igénylő pályákkal még ma sem egyenértékű. Akik ennek daczára ily okból tartották előnyösnek erre a pályára lépni, azok figyelmen kívül hagyták, hogy a tisztikar szolgálati és életkorában fennálló rendellenes eloszlás, amint fennebb kimutattuk, aránylag kevés egyénnek nyújt a közlelbi jövőben kilátást arra, hogy az államerdészet szolgálatába felvétessék.

Mindennél sokkalta nagyobb hatása van azonban a főiskola látogatottságára annak az *általános* bajnak, hogy középiskoláinkat sokkal többen hagyják el, mint amennyit az ország elhelyezhet. Általános az a törekvés, hogy fiaink magas képzettséget szerezzenek, bármennyire nem termettek erre reá képességeik hiányossága miatt, s bármily nehezére essék szülőnek és ifjunak egyaránt a hosszas taníttatás költségeit előteremteni, illetőleg nélkülözni, holott valamely gyakorlati pályán hamarább intene a biztos kenyér, a képességek sok esetben arányosabbak volnának a teljesítendő hivatással és az ország jólétén végeredményben több valóban hasznos polgár munkálkodnék. Ehelyett az ugynevezett hivatalnokpályára törekszik mindenki, s a nagy átlag megelégszik, ha kényelmesnek ígérkező állásba belejutva, hivatásának úgy ahogy megfelel s emellett közbenjárások igénybevételel a ranglétrán több-kevesebb szerencsével feljebb kuszik.

Ebből a közfelfogásból ered a tudományegyetem, a műegyetem óriási túlterheltsége és az a szellemi proletáriátus, amelyet számos pályán feltalálhatunk.

Tulnyomó részben ugyanezen okoknak tulajdonítjuk erdészeti főiskolánk fokozódó látogatottságát is, amely általános körülményt azonban néhány különleges mozzanat erősen támogat.

Nevezetesen erdészeti főiskolánk a középiskolákból tömegesen kilépő és életpálya után széttekintő ifjakra, még pedig főként azok szegényebbjeire, főként azért bir különös vonzóerővel, mert *tandiját azon fizetni nem kell, vizsgadíj rendszeresítve nincsen* és abban a félreeső vidéki városkában a megélhetési körülményeket is olcsóknak ítélik. A tandij és vizsgadíjak hiánya igen csábító körülmény, amelyhez sok esetben a tananyag és az erdőtisztí hivatás felőli tájékozatlanság járul. Innen van az, hogy oly feltűnően sok a nélkülözésekre utalt nagyon szegény hallgató Selmezbányán, akik mellesleg mondva gyakran azzal az általános műveltséggel és társadalmi modorral sem birnak, amelyet csak a művelt, finomabb érzékű családi otthon nyújthat, amelyet Selmezbányán nélkülözéseik közepette el nem sajátíthatnak s amelynek hiányát később a gyakorlati életben mégis oly sajnálatos módon érezhetik.

Tandij és vizsgadíjak rendszeresítése nézetünk szerint *a legelső teendő a főiskola tulságos látogatottságának apasztására*. De ne gondolja azért senki, hogy ezzel a szerénysorsu hallgatók elől általában el akarjuk zárni a főiskola kapuit! Közülök a tehetségeseket, de csakis ezeket, a tan- és vizsgadíj elengedése és ösztöndíjak adományozása által éppenséggel istápolni kell, oly helyzetbe kell juttatni őket, hogy nyomasztó anyagi gond nélkül élhes-

senek tanulmányaiknak és önművelésüknek. A többit bátran nélkülözheti az erdészet.

Nem is sejtett módon emelkednék már ezáltal a főiskolát végzettek átlagos színvonala, mely az erdészeti állami vizsgák alkalmával mostanában gyakran oly sajnálatosan közepesnek és ezen is alulinak bizonyul, amit egész szakunk jövője szempontjából mélyen fájjalhatunk.

Hogy pedig ne csupán a szegénysorsuak rostáltassanak meg a tan- és vizsgadíj rendszeresítésével s nehogy a kiválogatás tisztán a középiskolákon alkalmazott, egymástól igen eltérő mérték alapján történjék, megfontolás tárgyát képezhetné, nem kellene-e rövid felvételi vizsga útján magának a főiskolai tanári karnak meggyőződést szerezni a felveendő alkalmasságáról? Nem merjük ezt határozottan javaslatba hozni, de mindenesetre figyelmébe ajánljuk ezt az eszmét azoknak, akik az erdészeti tanügygyel és annak irányításával hivatásszerűen foglalkoznak. Ab ovo indokolatlannak javaslatunkat nem tarthatjuk, hiszen a középiskola elvégzése, amint meggyőződünk, ma még arra sem teljes biztosíték, hogy az illető a magyar helyesírás terén teljesen otthonos legyen.

Ámde nemcsak a szellemiek terén kellene a jelentkező fiatalságot megrostálni, hanem az erdészeti szolgálatra való testi alkalmasság tekintetében is. A selmeczbányai viszonyokkal és az erdészeti szolgálat fizikai követelményeivel ismeretlen szülők és házi orvosok már több esetben a kezdődő tüdőbajban, vagy ideg- és szivbajban szenvedő ifjút küldték az erdészeti pályára — hadd legyen a friss levegőn, testedző életpályán! A főiskola nagy tananyagghalmazával már magában véve nem alkalmas szanatoriumnak, legkevesbbé azonban az jelen elhelyezése és zsufoltsága mellett. Mindettől eltekintve azonban erdészeti szolgálatunk szenved érzékeny

csorbát, ha gyenge testalkatu, a szolgálattól a tisztviselő fizikumával szemben támasztott gyakran igen nagy követelményeknek megfelelni nem tudó tisztviselőket nevel főiskolánk. Teljesen észszerű volna tehát, ha a *rendes hallgatónak* való felvétel orvosi bizonyítványhoz köttetnék, avagy — ismét az egységes elvek szerint való megbírálás tekintetéből — a felvételnél vettetének alá a jelentkezők orvosi vizsgálatnak. A katonai szolgálatra való alkalmasság kimutatása nézetünk szerint nem oldaná meg ezt a kérdést.

Végül még egy körülményt említhetek fel, amely vonzóerővel bír némely ifjura az erdészeti főiskolán s ez az *egyenruha*. Vannak, akiket nem az erdészeti szak iránti hajlam, hanem tisztán a selmeczi diákéletnek ez a külsősége hoz oda. Lehet, hogy azok közül, akik így gyermekes hiuságból jöttek a főiskolára, szintén akárhány jeles tisztviselője lett a magyar erdészetnek, általában azonban mégsem ezekre számítunk. Az egyenruhát tehát, amely teljesen felesleges függeléke a selmeczi diákéletnek, már ebből a szempontból is eltörlendőnek tartjuk; jelenlegi alakjában, amidőn annak hordása nem kötelező és senkisé is ügyel arra, hogy csak az előírásnak megfelelő egyenruha legyen hordható, azt éppenséggel nem tekinthetjük a testületi szellem ébrentartójának, hanem inkább szégyenkeznünk kell, amidőn pl. a zólyomi állomáson beiratkozás idején Selmeczre törekvő erdőmérnök-hallgatókat látunk az erdészeti egyenruhának és a polgári ruházatnak legszeszélyesebb keverékében. Valóban ennél sokkal jobban emelné szakunk tekintélyét a legszerényebb polgári ruha.

A gyakorlat emberei ma már alig hordják a czélszerűtlen egyenruhát, — ne hordják főiskolai hallgatóink se!

Azt hiszszük, hogy az említett rendszabályok biztosítanak azt, hogy a főiskola látogatottsága a szükségletnek meg-

felelő keretekbe szorulna vissza s azok maradnának ott, akik tényleg hajlammal bírnak az erdészeti pályára, de egyúttal lelki és testi képességeiknél fogva jogos reményt nyújtanak arra is, hogy választott élethivatásukban beválnak, a hazai erdészetnek a tudás fegyvereivel jól felszerelt buzgó katonái lesznek.

A főiskola szervezete, tan- és vizsgarendje ugyis több tekintetben módosításra szorul, amint *Muzsnay Géza* az Erdészeti Lapok m. é. 23. és 24. füzetében közölt emlékiratában oly meggyőzően kimutatta s amint erre régebben én is reámutattam. (E. L. 1904. X. 821.) A főiskolai szabályzat ekként szükségessé vált általános revíziója során fenti javaslataink is érvényesülhetnének, amire sürgős szükség van, mert minden elvesztegetett év súlyosbitja a helyzetet.

Ha azonban még így sem lehetne elejét venni annak, hogy újra bizonyos erdészeti proletariátus fejlődjék, akkor nem kellene visszariadni a *numerus clausus* megállapításától sem, ami nálunk főiskolán ugyan szokatlan, a külföldön azonban egyáltalában nem példanélküli és úgy az erdészeti szaknak, mint azoknak érdekében állana, akik így egy nekik kilátást nem nyújtó életpályáról elterelve, súlyos csalódásuktól mentetnek meg.

